

Kelan ja HUS terveystieteiden yhteistyön tarkastelua kiireellisen perustoimeentulotuen näkökulmasta

Krista Forsblom
Sosiaalityön
käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Helmikuu 2020

KONTEKSTI

Perustoimeentulotuki siirtyi kunnilta Kelalle vuoden 2017 alusta. HUS Terveystieteiden yksikössä törmättiin kohtuuttomiin tilanteisiin, joita muutos aiheutti kyseisen tuen tarpeessa olleille potilaille. Tästä tarpeesta käynnistyi HUS terveystieteiden ja Kelan välinen yhteistyöhanke, jonka tarkoituksena oli sujuvoittaa käytäntöjä ja poistaa kohtuuttomia tilanteita. Käytäntötutkimuksen tavoite syntyi tarpeesta tutkia tätä yhteistyötä. Käytäntötutkimus toteutettiin yhteistyössä Kelan ja HUS terveystieteiden yksikön kanssa.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa Kelan ja HUS terveystieteiden yksikön välisestä yhteistyöstä kiireellisen toimeentulotuen näkökulmasta. Tutkimuskysymyksenä on: **Mitkä ovat olleet Kelan ja HUS terveystieteiden perustoimeentulotukea koskevan yhteistyön onnistumisia ja haasteita?**

Käytäntötutkimuksella on yhteiskunnallinen merkitys. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus eli käytännössä siihen turvautuvat yhteiskuntamme heikoimmassa asemassa olevat. Tämä käytäntötutkimus tuottaa tietoa siitä, miten kaksi organisaatiota on lähtenyt vastaamaan suuren yhteiskunnallisen sosiaaliturvarakennemuutoksen aiheuttamiin seurauksiin. Käytännössä hankitun ja tutkitun tiedon merkitys sosiaali- ja terveydenhuollossa on ajankohtaisen tärkeää juuri suuriin muutoksiin liittyen (Satka ym., 2016, 11-12).

AINEISTO JA ANALYYSI

Laadullinen aineisto kerättiin ryhmähaastattelussa, johon osallistui 4 edustajaa kummastakin organisaatiosta, eli yhteensä 8 haastateltavaa. Haastatteluaineiston analyysi oli kaksitasoinen; se analysoitiin aineistolähtöisesti ja teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Teoriaohjaavassa analyysissä aineistoa peilattiin Yrjö Engeströmin ekspansiivisen oppimisen teoriaan ja kolmannen sukupolven toimintateoriaan.

TULOKSET

Onnistumiset

Kiireelliset toimeentulotukiasiat koettiin tärkeiksi. Molemmat tahot kokivat Kela-HUS-yhteistyöhanke tärkeäksi ja säännöllisyyden merkitys yhteistyöhanke toimivuudelle korostui. Koettiin että yhteistyöhanke on lisännyt ymmärrystä organisaatioiden välillä. Yhteistyöhanke ansiosta on kyetty luomaan uusia toimintamalleja ja käytäntöjä, jotka on otettu käyttöön myös valtakunnallisesti. Näin yhteistyöllä on ollut myös laajempaa vaikuttavuutta. Yhteistyön kuvattiin olleen tarpeen mukaan muuttuvaa ja joustavaa.

Haasteet

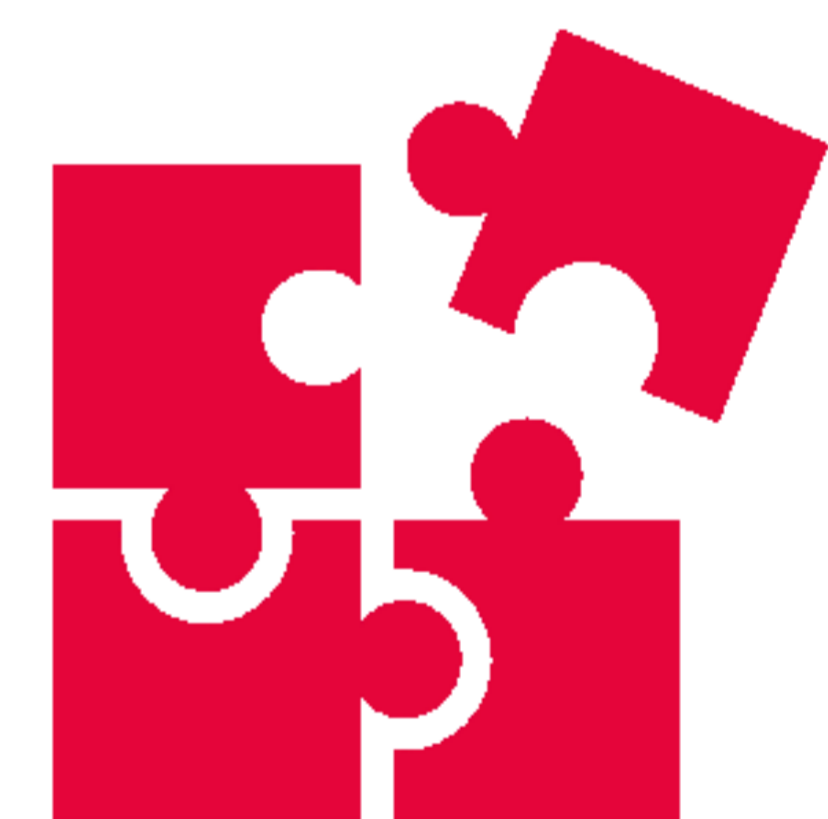
Yhteistyössä tunnistettiin myös haasteita. Osaan haasteista on yhteistyöllä löydetty ratkaisu, osa haasteista on vielä selättämättä. Todettiin myös, että nykyisen laajuudella, kahden organisaation välisellä yhteistyöllä kaikkiin haasteisiin ei voida vastata, vaan yhteistyötä laajennetaan seuraavaksi ottamalla mukaan yhteistyöhanke kohteen kolmas keskeinen taho, eli kuntasektori.

Ekspansiivinen oppiminen

Vasten Engeströmin ekspansiivisen oppimisen teoriaa (2001) HUSin ja Kelan voi nähdä kahtena keskenään vuorovaikutuksessa toimivana toimintajärjestelmänä. Toimintajärjestelmiin vaikuttavat historialliset seikat ja muutoksen elementti aiheuttaa ristiriitoja. Ekspansiivisen oppimisen teoriaa vasten ristiriidat nähdään kuitenkin potentiaalisina tilanteina muutokselle. Aineistosta kävi ilmi, että molemmat toimintajärjestelmät oppivat uutta toisiltaan ja yhdessä. Nämä oppimistulokset viedään myös osin eteenpäin valtakunnallisesti muihin toimintajärjestelmiin, kuten toisiin sairaanhoitopiireihin.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

- Yhteistyön jatkuvuus on tärkeää
- Jatkossakin olisi tärkeää että yhteistyö muuttuu tarpeen mukaan.
- Kela koki hedelmällisenä yksittäisten asiakastapauksien käytön välineenä puretua laajempaan problematiikkaan. Tämän toimintatavan hyödyntäminen myös jatkossa
- Ajateltaessa HUSia ja Kelaa toimintajärjestelminä (Engeström, 2001) voisi jatkossa pohtia myös kuntien lisäksi palveluidenkäyttäjien mukaan ottoa prosessiin

LÄHTEET

Engeström, Y. (2001). Expansive learning at work: Toward an activity theoretical reconceptualization. *Journal of Education and Work*, 14(1), 133-156.
doi:10.1080/13639080020028747

Satka, M., Julkunen, I., Kääriäinen, A., Poikela, R., Yliruka, L., & Muurinen, H. (2016). Johdanto – käytäntötutkimus tietona ja taitona. Teoksessa M. Satka, I. Julkunen, A. Kääriäinen, R. Poikela, L. Yliruka & H. Muurinen (Eds.), *Käytäntötutkimuksen taito* (pp. 8-30). Heikki Waris -instituutti ja Mathilda Wrede -institutet.
Noudettu: <https://helka.finna.fi/Record/helka.3052613>

